

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 3 juni 1944 kl. 9 fm.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av väckt motion om ekonomiskt understöd åt efterlevande efter svenska beredskapsmän, sjömän och fiskare, som förlorat livet på grund av rådande krigsförhållanden.

I en inom första kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 19, har herr *Andersson, Verner*, hemställt, att riksdagen måtte besluta anhålla, att Kungl. Maj:t skyndsamt låter utreda frågan om invaliditetsförsäkring och familjepensionering genom statens försorg av beredskapsmän, sjömän och fiskare för det fall att de skadas eller förlora livet på grund av krigsförhållandena, ävensom för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionen från riksförsäkringsanstalten, statskontoret, chefen för försvarsstaben, kommerskollegium och lantbruksstyrelsen ävensom berett stiftelsen Kungafonden Med folket för fosterlandet och Svenska västkustfiskarnas centralförbund tillfälle yttra sig i ärendet.

Riksförsäkringsanstalten, vars yttrande såsom bilaga fogats vid detta utlåtande, har lämnat en redogörelse för gällande bestämmelser om understöd av det slag varom fråga är i motionen.

Statskontoret hänvisar till att statsmakterna — i vissa fall genom nyligen vidtagna åtgärder — i flera avseenden sörjt för ekonomiskt stöd åt anhöriga till i motionen åsyftade beredskapsmän och yrkesutövare, som olyckats till följd av krigsåtgärd, och anser behov av ytterligare utredning i ämnet knappast vara för handen. Statskontoret föreslår, att motionen icke föranleder någon riksdagens åtgärd.

Chefen för försvarsstaben anser, att ett i regel tillfredsställande skydd för skadade värnpliktiga och deras efterlevande redan nu förefinnes dels genom statens försorg, dels genom på enskild väg gjorda insamlingar.

Kommerskollegium anför, att det ekonomiska stöd som i förevarande avseende tillerkänts sjömän å svenska fartyg respektive deras efterlevande är väsentligt bättre än det som kommer andra arbetarkategorier till del vid olycksfall, samt att ersättningsbeloppen i och för sig måste anses så högt beräknade som omständigheterna för närvarande skäligen kunna medgiva. Såvitt kollegium har sig bekant, har icke heller, sedan nu gällande bestämmelser fastställdes, från de ombordanställdas sida framkom-

mit krav på revision av föreskrifterna i ämnet. Kollegium kan icke finna förnyad utredning av de i motionen berörda frågorna för närvarande påkallad för sjöfolkets vidkommande.

Lantbruksstyrelsen anser det kunna ifrågasättas, om icke ersättningsbeloppen vid den statliga fiskarförsäkringen borde höjas ytterligare utöver vad som skett under senare år. Enligt lantbruksstyrelsen vore det emellertid icke lämpligt, om sådana åtgärder från det allmännas sida vidtoges, att intresset från fiskarens sida för den statliga försäkringen minskades. En väl avvägd sådan försäkring torde nämligen vara den bästa formen för beredande från det allmännas sida av skydd för fiskarena och deras efterlevande vid olycksfall, vare sig dessa förorsakats av krigsförhållanden eller av andra orsaker.

Stiftelsen Kungafonden Med folket för fosterlandet erinrar om att stiftelsen har till uppgift att av insamlade medel utgiva bidrag till dem, som genom olyckshändelse under militärtjänstgöring eller därunder ådragen sjukdom eller eljest i följd av militära åtgärder förlorat någon nära anhörig eller åsamkats svår kroppsskada och på grund härav behöver hjälp. Till fonden ha hittills insamlats omkring 2 200 000 kronor. Om fonden kan upptringas till omkring 4 000 000 kronor, torde fonden enligt stiftelsen erhålla möjligheter att under ganska lång tid framåt komplettera den statliga hjälpen på ett tillfredsställande sätt. Såvitt angår krigsmaktens personal anser stiftelsen något behov av den i motionen föreslagna utredningen icke föreligga.

Svenska västkustfiskarnas centralförbund yttrar, att den statliga olycksfallsförsäkringen för fiskare är av stort värde för fiskarena. Detta hindrar icke att vissa detaljer ytterligare skulle kunna ändras till det bättre, och förbundet tillstyrker därför en utredning i ämnet.

Utskottet. Såsom framgår av riks-försäkringsanstaltens yttrande finnas åtgärder i olika avseenden redan vidtagna i motionens syfte; särskilt under senare år hava såväl beredskapsmännens som sjömannens och fiskarens förmåner i förevarande hänseenden undergått icke oväsentliga förbättringar.

Sålunda förtjänar framhållas, att å sjukpenning eller livränta enligt militärsättningsförförordningen utgår, då ersättning grundas å olycksfall eller sjukdom, som drabbat värnpliktig, från, och med den 1 januari 1944 dyrtidstillägg med 40 procent av förmånens belopp. Genom en förordning den 28 juni 1941 ha värnpliktiga berättigats att tills vidare erhålla familjebidrag vid sidan av ersättning enligt militärsättningsförförordningen. Vidare har riksdagen innevarande år förehaft frågan om ytterligare förbättringar av förmånerna till värnpliktiga, som drabbats av olycksfall. Härom får utskottet hänvisa till andra lagutskottets utlåtande nr 38. I

utlåtandet har andra lagutskottet framhållit, att spørgsmålet om förbättringar av de ersättningar som utgå vid skada till följd av militärtjänstgöring under beredskapstiden ådragit sig synnerlig uppmärksamhet. Militärsättningsförordningen har utformats med lagen om försäkring för olycksfall i arbete såsom förebild, och frågan om en mera djupgående revision av ersättningsreglerna i militärsättningsförordningen kan därför enligt andra lagutskottet icke lämpligen lösas fristående från frågan om reformering i övrigt av lagstiftningen om ersättning för olycksfall i arbete. Sistnämnda fråga har sedan länge stått på dagordningen. Såsom framgår av andra lagutskottets berörda utlåtande, är utredningen rörande densamma för närvarande anförtrodd åt socialvårdskommittén, och kommittén har påbörjat arbetet därmed. I avvaktan på sagda utredning har riksdagen i enlighet med andra lagutskottets förslag endast beslutat vissa provisoriska förbättringar.

Frågan rörande sjömäns rätt till ersättning vid olycksfall i arbete till följd av krigsåtgärd har varit föremål för riksdagens prövning senast år 1943. Sjömännen torde i förevarande hänseende redan vara så väl tillgodosedda, att någon revision av hithörande föreskrifter åtminstone icke för närvarande kan anses vara av behovet påkallad.

Fiskarena hava under senare år erhållit förbättrade möjligheter att med statens hjälp skaffa sig försäkringsskydd vid olycksfall i arbete. Sålunda har enligt beslut av 1942 års riksdag antalet försäkringsklasser, enligt vilka fiskarena kunna taga försäkringar, utökats från tre till sju, varjämte riksdagen samma år beslutat om tillägg motsvarande 50 procent av ersättningen i de fall olycksfallet förorsakats av krigsåtgärd. Innevarande års riksdag har vidare fattat beslut om dyrtidstillägg i vissa fall med 20 procent å livränta och livräntetillägg för fiskare (se andra lagutskottets utlåtande nr 32).

Med hänsyn till vad sålunda blivit åtgjort på förevarande område och då frågan om reformering av lagstiftningen om ersättning för olycksfall i arbete för närvarande är föremål för utredning, varvid även de i motionen berörda spørgsmålen torde komma att uppmärksammas, synes motionens syfte redan vara tillgodosett. Utskottet får därför hemställa,

att ifrågavarande motion ej måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 23 maj 1944.

På utskottets vägnar:

IVAR EKSTRÖMER.

Närvarande: herrar *Ekströmer*, *Heüman*, *Franzon**, *Albert Andersson**, *Nils Elowsson*, *Carl Eric Ericsson* och *Emil Petersson**.

* Ej närvarande vid justeringen av utlåtandet.

Bilaga.

Till Riksdagens första kammarens andra tillfälliga utskott.

I skrivelse den 4 februari 1944 har Kungl. Maj:t — med överlämnande av en i riksdagens första kammare väckt motion nr 19 om ekonomiskt stöd åt efterlevande efter svenska beredskapsmän, sjömän och fiskare, som förlorat livet på grund av rådande krigsförhållanden — anbefallt riksförsäkringsanstalten att senast den 1 mars 1944 till riksdagens första kammarens andra tillfälliga utskott avgiva yttrande över ifrågasvarande motion.

Till åttlydnad härav får riksförsäkringsanstalten anföra följande.

Vad först beträffar ersättning av statsmedel till *beredskapsmän* under i motionen avsedda förhållanden äro, såvitt avser värnpliktiga och vissa vid försvarsväsendet fast anställda, bestämmelser meddelade i förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Genom kungl. brev den 23 juli 1940 med provisoriska bestämmelser om särskilda förmåner åt viss personal vid försvarsväsendet, som drabbats av kroppsskada, har rätten till ersättning utsträckt att omfatta jämväl den, å vilken krigsavlöningsreglementet är tillämpligt men som ej är berättigad till avlöning under sjukdom enligt gällande bestämmelser om avlöning av personal vid försvarsväsendet i fredstid och ej heller avlönas såsom värnpliktig. Ersättning till i brevet avsedda kategorier utgår enligt i militärsättningsförordningen angivna grunder för ersättning till fast anställd personal.

Beträffande storleken av de ersättningar, som utgivas enligt militärsättningsförordningen, stadgas i 6 § i förordningen, bland annat, att vid invaliditet livränta utgår med ett årligt belopp, motsvarande vid förlust av arbetsförmågan två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar emot nedsättningen; med tillägg av belopp, svarande mot den sannolika årliga kostnaden för förnyelse av sådana särskilda hjälpmedel (proteser o. d.), som omförmålas i 6 § 1; dock att vid förlust av arbetsförmågan livräntan må, när den skadades tillstånd kräver särskild vård, med hänsyn härtill bestämmas till högre belopp än nyss är nämnt, likväl ej överstigande beloppet av den årliga arbetsförtjänsten. Livränta utgår icke, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel. Förutom å sjukpenning utgår å livränta enligt militärsättningsförordningen dyrtidstillägg enligt därom gällande särskilda bestämmelser (nr 449/1943). I detta sammanhang vill riksförsäkringsanstalten slutligen erinra om, att 1927 års militärsättningsförordning varit föremål för översyn och att proposition med förslag till ändrade bestämmelser i vissa delar av förordningen torde komma att föreläggas innevarande års riksdag.

Rörande *sjömäns* rätt till ersättning vid olycksfall i arbete till följd av krigsåtgärd meddelas bestämmelser i lagen den 11 juni 1937, (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer, med däri senare vidtagna ändringar genom lagarna den 15 december 1939 (nr 854),

den 28 juni 1941 (nr 540), den 30 april 1942 (nr 216) och den 16 april 1943 (nr 175) samt kungörelsen den 28 juni 1941 (nr 541) angående tillämpning av förstnämnda lag.

Krigsförsäkringslagen, som är en påbyggnad av den allmänna olycksfallsförsäkringslagen, avser att med hänsyn till de för sjöfarten under krig föreliggande större riskerna tillförsäkra sjöfolket en förmånligare ersättning vid olycksfall i eller utom arbetet till följd av krigsåtgärd än som beredas dem genom olycksfallsförsäkringslagen. De enligt krigsförsäkringslagen utgående högre ersättningarna äro beroende av dels en förhöjning av arbetsförtjänstens minimum till 3 600 kronor (olycksfallsförsäkringslagen 450 kronor) och maximum till 6 240 kronor (3 900 kronor), dels ock av införandet av en särskild ersättningsform, nämligen kapitalbelopp vid invaliditet och dödsfall. Till följd härav utgår enligt krigsförsäkringslagen sjukpenning med lägst 6 kronor 50 öre för dag (1 krona 50 öre) och högst 11 kronor 50 öre (7 kronor) samt livränta vid 100 % invaliditet med lägst 2 400 kronor (300 kronor) och högst 4 160 kronor (2 600 kronor), dock att s. k. hjälplöshetslivränta kan uppgå till arbetsförtjänstens maximum 6 240 kronor (3 900 kronor). Vid dödsfall utgår livränta till änka förutsatt att högst två barn finnas med lägst 900 kronor (112 kronor 50 öre) och till varje barn med 600 kronor (75 kronor) samt under samma förutsättning till änka med högst 1 560 kronor (975 kronor) och till varje barn 1 040 kronor (650 kronor).

Har olycksfallet medfört invaliditet, motsvarande en nedsättning av arbetsförmågan med minst en tiondel, skall utöver livränta till den skadade utgivas *kapitalbelopp*. Ifrågavarande kapitalbelopp utgör vid förlust av arbetsförmågan, om den skadade var befälhavare, styrman eller maskinbefäl, ett belopp motsvarande ett års lön beräknad till tolv gånger den skadades kontanta månadslön vid tiden för olycksfallet, dock lägst 9 000 kronor och högst 13 000 kronor och eljest ett belopp av 9 000 kronor samt vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen.

Har olycksfallet medfört döden, skall utöver livränta till den avlidnes efterlevande utgivas ett kapitalbelopp, motsvarande det högsta kapitalbeloppet vid invaliditet, således i fråga om efterlevande till befälspersoner lägst 9 000 kronor och högst 13 000 kronor samt till andra än befälspersoner med 9 000 kronor. Med efterlevande avses i förevarande fall allenast maka, barn, som äga rätt till arv efter den avlidne, och adoptivbarn jämte deras avkomlingar samt föräldrar och adoptivföräldrar. Fördelningen av kapitalbeloppet mellan de efterlevande sker efter vissa i lagen närmare angivna grunder.

I detta sammanhang är slutligen att erinra om förordningen den 13 april 1940 (nr 213) om ersättning av statsmedel i vissa fall för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsåtgärd. Enligt 1 § i nämnda förordning utgives ersättning av statsmedel för det fall att svenskt fartyg genom sjöolycka utom riket gått förlorat eller efter sådan sjöolycka förklarats icke vara iståndsättligt och person, som varit tjänstgörande ombord å fartyget, under å fartyg företagen hemresa till Sverige inom sådant område och under sådan tid, att lagen om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer är gällande, drabbas av olycksfall till följd av krigsolycka men krigsförsäkringslagen dock icke är tillämplig å olycksfallet.

Ersättning bestämmes i förevarande fall av riksförsäkringsanstalten, därvid stadgandena i krigsförsäkringslagen i tillämpliga delar skola lända till efter rättelse.

Jämlikt 3 § i förordningen äger Konungen, om skäl därtill äro, besluta, att ersättning av statsmedel skall utgivas, då person, som varit tjänstgörande å svenskt fartyg, i annat än i 1 § avsett fall, under hemresa till Sverige drabbas av olycksfall till följd av krigsåtgärd.

Enligt förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall med däri senare vidtagna ändringar äger envar svensk undersåte, som har sitt hemvist i Sverige och idkar fiske (omfattande jämväl fångst av säl) såsom yrke eller eljest för sin utkomst, att genom försäkring i riksförsäkringsanstalten bereda sig ersättning i huvudsak enligt bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen.

Ersättning i anledning av försäkringen utgår enligt 3 § i förordningen till följd av olycksfall, som härflyter från utövningen av fiskeyrket eller som uppstår vid försök att rädda människoliv ur sjönöd eller vid användning av fiskebåt utan att fiske därvid bedrivs (olycksfall i arbete). Ersättning utgår dock ej för skada, som drabbat den försäkrade vid användning av utländsk båt eller utländskt fartyg.

Fiskare, som tecknat försäkring för olycksfall i arbete, kan enligt 6 § i förordningen erhålla tilläggförsäkring enligt samma grunder för olycksfall utom arbetet, dock med de inskränkningar beträffande vissa olycksfall och på de villkor i övrigt, som bestämmas av riksförsäkringsanstalten.

Genom kungörelse den 30 april 1942 (nr 218), ersättande en kungörelse av den 27 oktober 1939 (nr 755), har förordnats, att till ersättning enligt fiskarförsäkringsförordningen i form av sjukpenning, livränta eller begravningshjälp skall, där olycksfall, som avses i 3 § av förordningen (olycksfall i arbete), förorsakats av krigsåtgärd, av statsmedel utgivas ett tillägg motsvarande femtio procent av ersättningen.

I handläggningen av detta ärende hava deltagit, förutom undertecknade, byrådirektören Granstedt och tjf byråchefen Silén.

Stockholm den 11 februari 1944.

SAM LARSSON.

Nils Källström.
